

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
ชุมชนหลังวัดสามัคคี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

ชฎาพร ผิวงาม : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
ชุมชน หลังวัดสามัคคี

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. พีรศักดิ์ ลีวีโยธิน, 166 หน้า

การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาชุมชนหลังวัดสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อของการดำเนินงานกองทุนชุมชนหลังวัดสามัคคี เพื่อทราบปัจจัยบวกและปัจจัยลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน และเพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งตามทัศนะของชุมชนหลังวัดสามัคคี โดยใช้แนวความคิดและรูปแบบการประเมินเชิงระบบแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2544 ถึง เดือนพฤศจิกายน 2545 โดยวิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ ข้อมูล คือ แบบรายงาน บร. 1 - 12 การจัดเวทีประชาคม การสังเกต การสัมภาษณ์ของสมาชิกในชุมชนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพประกอบกัน

ผลการศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาชุมชนหลังวัดสามัคคี มีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชน คือ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ชาวบ้าน ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนสามารถบริหารและจัดการเงินกองทุนของตนเองได้ เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความสามารถและการแก้ไขปัญหาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ ทราบปัจจัยเชิงบวกและเชิงลบที่ส่งผลให้การดำเนินการกองทุนชุมชนบรรลุเป้าหมาย และทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งที่เกิดตามทัศนะของประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

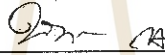
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ ดร. พิรสักดี สิริโยธิน)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร. พิรสักดี สิริโยธิน)

(อาจารย์ นันทกร คำสมพร)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

()

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

23 ก.ย. 2545

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร. พีรศักดิ์ สิริโยธิน อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- นางสาว ดวงใจ จำจิตร ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำ สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ

- ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม นาย ธรรมดี โชคชัย นาง สมพิศ โล่ห์สุวรรณ และเจ้าหน้าที่ประจำกองสวัสดิการสังคม ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

- นายกเทศมนตรีนครนครรราชสีมา นาย สุรวุฒิ เชิดชัย และคณะเทศมนตรีนครนครรราชสีมา ที่ให้เกียรติมาเป็นประธานในการทำประชาคม ระดับตำบลในเมือง

- ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกในชุมชนที่ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวก ในการเก็บข้อมูลและจัดกิจกรรมของกองทุนฯ และขอขอบคุณที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดู อบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดี ตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ชญาพร ผิวงาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอ้อมมติ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544.....	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	12
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	13
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล.....	14
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	18

บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	19
1. รูปแบบการประเมินโครงการ.....	19
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	20
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	25
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	29
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	29
1.1 บริบทระดับประเทศ.....	29
1.2 บริบทระดับท้องถิ่น.....	36
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	38
2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A.....	40
2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B.....	44
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	47
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	48
4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ.....	48
4.2 ปัจจัยด้านบวกและลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย ของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	52
4.3 การสร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้และทำให้เกิดความเชื่อมโยง ภายในและระหว่างหมู่บ้าน / ตำบล.....	52
4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน.....	54
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	55
1. สรุป.....	55
2. อภิปรายผล.....	55
3. ข้อเสนอแนะ.....	59
บรรณานุกรม.....	61
ภาคผนวก.....	62
ภาคผนวก ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.....	63
ภาคผนวก ข. แบบ บร. 1 – 12.....	89
ภาคผนวก ค. แบบ กทบ. 2.....	143
ภาคผนวก ง. แบบ ระเบียบข้อบังคับ คณะกรรมการกองทุนชุมชนหวังวัดสามัคคี.....	158

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	ความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊าฟเฟิลบีม	3
2	องค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้าน	22
3	แสดงกิจกรรมของผู้กู้ คิดเป็นร้อยละ	43

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน	35
2	แสดงจำนวนและร้อยละของประชากร	37
3	แสดงความคิดเห็นของประชาชนด้านความเข้มแข็งของชุมชน	54

บทที่ 1

บทนำ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นสำหรับประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนหลังวัด สามัคคี ซึ่งได้อาศัย หลักการและเหตุผลของนโยบายของรัฐบาล วัตถุประสงค์ กรอบความคิด และ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลกำหนดเป็นหลัก ได้ดังนี้

1. หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่ประเทศไทยประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้ถูกลดลงจนกลายเป็นปัญหาสำคัญในสังคมปัจจุบัน ทำให้โอกาสด้านต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตได้ ขาดหายไป ถ้าหากปัจจัยสำคัญที่จะแก้ปัญหา ได้แก่ มีเงินเพื่อที่จะนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อที่จะบรรเทาความยากจน ของประชาชน ในชนบทและชุมชนเมือง รัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งนำโดย พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้ ถึงเห็นและให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา เศรษฐกิจ และสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็น เครื่องมือ เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ส่งเสริมและพัฒนามูลฐาน และชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และ สังคมของประเทศในอนาคต เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง และสุดท้ายมีองค์กรในชุมชนเพิ่มขึ้น สามารถที่จะพัฒนา ท้องถิ่นของตนเองได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นนับตั้งแต่มีการจัดตั้งกองทุน การได้รับการจัดสรร โอนเงินเข้าหมู่บ้าน และชุมชนแล้ว การบริหารจัดการ และพัฒนากองทุน มีประสิทธิภาพหรือไม่ จึงต้องมีการจัดประเมินกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตที่เข้ามาประจำในชุมชนหลังวัด สามัคคี ในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จ สิ่งที่ต้อง ปรับปรุง และเป็นการรายงานความก้าวหน้าของกองทุนต่อภาครัฐ เพื่อใช้ในการแก้ไข ปรับปรุง การดำเนินการกองทุนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนที่พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน ตามวัตถุประสงค์หรือไม่
2. ชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของชุมชนตนเองหรือไม่
3. ชุมชนมีการสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพของตนเอง
4. ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายองค์กรที่มีส่วนที่มีส่วนร่วมในการกำหนดคณาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และมีการติดตามตรวจสอบ
5. เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
6. การมีส่วนร่วม การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี เป็นกรอบความคิดของประเด็นที่จะประเมินหรือเค้าโครงร่างในลักษณะของการเชื่อมโยงสัมพันธ์ และต่อเนื่องอย่างเป็นระบบหรือเป็นสิ่งที่แสดงภาพรวมของประเด็นที่จะประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการ

รูปแบบการประเมิน มีอยู่หลากหลายรูปแบบตามแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญแต่ในสารนิพนธ์นี้จะใช้รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการประเมินที่เป็นระบบ โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการที่จะทำได้สารสนเทศ เพื่อที่จะนำไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจที่เหมาะสม ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินรูปแบบแนวคิดนี้ได้แก่ อัลคิน , สตัฟเฟิลบีม

แนวคิดการประเมินของอัลคิน “การประเมิน” ตามความหมายของ อัลคิน คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศ ที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินโครงการ ซึ่งอัลคิน ได้จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลการประเมิน เป็น 5 ส่วน ได้แก่

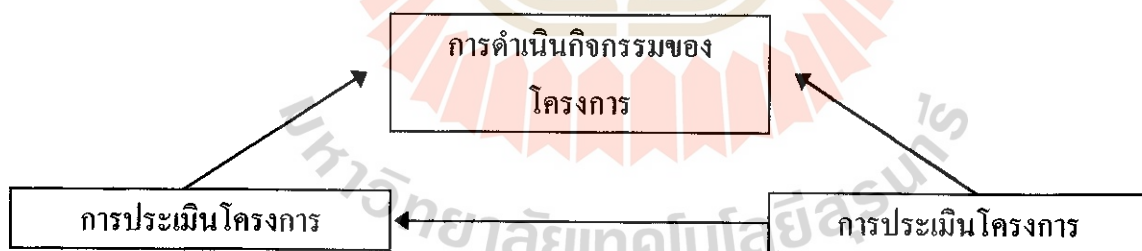
1. การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ เป็นการประเมินก่อนเริ่มดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
2. การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้การดำเนินโครงการให้บรรลุจุดประสงค์

3. การประเมินระหว่างการดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการดำเนินโครงการ เป็นไปตามแผนที่กำหนดให้หรือไม่ หรือการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่ควรจะเป็นมากน้อยเพียงใด
4. การประเมินเพื่อพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อแสวงหารูปแบบแนวทาง หรือข้อเสนอแนะ ในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินเพื่อรับรองผลงาน ยุบ ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เป็นการประเมินแล้วสิ้นสุดโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตกับจุดประสงค์ของโครงการ

อัลคิน ได้นำเสนอแนวคิดการประเมินที่เป็นระบบ คือ เริ่มต้นตั้งแต่การประเมินจุดประสงค์ จนกระทั่งการประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการประเมินโครงการ

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพ (CIPP MODEL)

สตัฟเฟิลบีมกล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เมื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ

ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

และสตัฟเฟิลบีมได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อ ของรูปแบบการประเมิน ว่ารูปแบบการประเมินแบบชีพ (CIPP MODEL) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินการดำเนินการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

4. วิธีดำเนินการ

- ผู้เขียนได้ใช้วิธีการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองดังต่อไปนี้
- ข้อที่ 1 เข้ารับการเรียนรู้ การฝึกอบรม การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
 - ข้อที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ในชุมชนหลังวัดสามัคคี
 - ข้อที่ 3 ใช้ชีพีโอมเดลในการประเมินโครงการ โดยใช้แบบ บร.ต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูล
 - ข้อที่ 4 ดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยแบบ บร. ต่าง ๆ และทำการเก็บข้อมูลบางส่วนเพิ่มเติม
 - ข้อที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียน ในบทที่ 3 และบทที่ 4
 - ข้อที่ 6 ลงมือเขียนสารนิพนธ์ จนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถที่จะพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน ตรงตามวัตถุประสงค์
2. ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงาน และการบริหารเงินกองทุน ได้อย่างเป็นระบบ
3. ชุมชนสามารถสร้างกระบวนการ การพึ่งพาตนเอง มีการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนอย่างยั่งยืน
4. ชุมชนได้สร้างเครือข่าย องค์กร มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและสร้างกฎกติกา การร่วมกันและมีการติดตามตรวจสอบ
5. สมาชิกในชุมชนมีความร่วมมือ สามัคคี และชุมชนเกิดความเข้มแข็ง
6. ได้ทราบถึงความช่วยเหลือ การประสานงานในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของหน่วยงานของรัฐ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักในการทำสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้รายงานข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาชุมชนหลังวัดสามัคคี ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการระเบียบ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎี การประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อความถูกต้องและสมเหตุสมผลในทางวิชาการ สรุปเป็น 8 ด้าน / หลักการ ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความแข็งแกร่ง ด้านสังคม และเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2.1 เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชน และท้องถิ่น

1.2.2 ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้าน และชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง

1.2.3 เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน และชุมชน

1.2.4 เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาคม

1.2.5 กระจายอำนาจในท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง มีดังนี้

1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุน สวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน และชุมชน

1.3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.3.5 เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีระเบียบเกี่ยวข้อง ดังนี้

1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัด

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการนายรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ กรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้กรรมการที่มาแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการคนเก่า หากครบวาระแล้วยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการใหม่ก็ให้กรรมการคนเดิม ปฏิบัติหน้าที่ต่อจนกว่าจะมีการแต่งตั้งใหม่

3. นอกจากการพ้นจากตำแหน่ง ตามวาระตามข้อ 2 กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ดาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมให้รองประธานกรรมการ ผู้อาวุโสตามลำดับเป็นประธาน ถ้ารองประธานไม่มาก็ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกันเอง การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการ 1 คนมี 1 เสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานกรรมการออกเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดนโยบายการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน

(3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

(4) กำหนดแผนงาน และอกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน

(5) อกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

(6) อกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน

(7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เมื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

(8) อกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เมื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

(9) เมื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการ หรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วย ปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

(10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนหมู่บ้านให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

6. การประชุมของคณะกรรมการให้หน้า ข้อ 4 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

7. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เข้าประชุมค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

2. สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

(2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

(3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ และของกองทุน

(4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหาร กองทุน

(5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการ และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเมื่อเตรียม ความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

(6) จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานกองทุน

(7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการ กองทุน

(8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

(9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

(10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

(11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์ คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญ ในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือก คณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2549 กล่าวว่

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดที่เข้าร่วมประชุม

2. การเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่า ด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้ คือ ให้กองทุน แต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน จำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วยกรรมการ ซึ่งมาจากการ คัดเลือกกันเอง โดยสมาชิกซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวเป็น บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบ ที่จะบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชน ในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

- (1) เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- (3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- (4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อข้อกำหนดโทษหรือการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- (6) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- (7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียน และการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นตั้งขึ้นมาเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้าน และชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

- 1.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
- 1.2 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
- 1.3 อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
- 1.4 ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
- 1.5 รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านต่อครัวเรือน

2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

- 2.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม เพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุน
- 2.2 วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยย่อ

2.3 วันที่มีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนหมู่บ้านแล้วเห็นว่าคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพมีกี่คน

2.6 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

3.1 มีระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหรือไม่

3.2 ระเบียบข้อบังคับมีข้อกำหนดในเรื่องต่าง ๆ ครบหรือไม่

3.3 วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

4. ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

4.1 จำนวนกลุ่มองค์กรชุมชนในหมู่บ้าน

4.2 ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วยสมาชิกประเภทใด จำนวนเท่าใดบ้าง

4.3 ปัจจุบันมีเงินหุ้น ค่าธรรมเนียม เงินบริจาค จำนวนเท่าใด

4.4 การเบิกบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน

4.5 มีการร่วมมือ เชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านหรือชุมชนอื่นหรือไม่

5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นเงินเกิน หนึ่งล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.1 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนให้ได้ประโยชน์อย่างทั่วถึง

5.2 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง

5.3 กองทุนหมู่บ้านจะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อทำกิจกรรมใดบ้าง

5.4 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้

5.5 วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้คืนเงินกู้

5.6 วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้ยืม

5.7 วิธีการแก้ปัญหากรณีที่สมาชิกไม่สามารถส่งเงินคืนได้

5.8 แนวทางบริหารกองทุนในด้านการจัดสวัสดิการให้ประชาชน

5.9 แนวทางการบริหารกองทุนในด้านอื่น ๆ

5.10 การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนชุมชนหลังวัดสามัคคีมีดังต่อไปนี้

2. ที่ตั้ง

ที่ตั้งกองทุน ชุมชนหลังวัดสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
30000 โทร. 044 - 272522

2. วัตถุประสงค์

2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก

2.2 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก

2.3 เพื่อส่งเสริมการออมด้วยวิธีฝากเงินสัจจะและเงินรับฝาก

3. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

3.2 เงินกู้ยืม

3.3 ดอกผล หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน

4. คุณสมบัติของสมาชิก

4.1 เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนหลังวัดสามัคคีเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน

4.2 เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

4.3 เป็นผู้ที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

4.4 คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

4.5 อุดหนุน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

4.6 มีเงินฝากสัจจะ

4.7 สมาชิกจะต้องนำเงินฝากสัจจะมาฝากทุกเดือน

5. การสมัครเป็นสมาชิก

5.1 ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน

5.2 ผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 4 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้ปีละหนึ่งครั้ง

5.3 คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

5.4 ผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนชุมชนหลังวัดสามัคคี จะต้องมียุ่สิบปีขึ้นไป

5.5 ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ไม่สามารถที่จะกู้เงินกองทุนหมู่บ้านได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

6.1 ตาย

6.2 ลาออกหรือได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือ ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

6.4 ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม

6.5 จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุน หรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

6.6 จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

6.7 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้

6.8 มีลักษณะและคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 4

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่จะขอกู้ต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งเกินสองหมื่นบาทหากมีมติเห็นการอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินที่กำหนด ต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อราย เงินกู้ถูกเงินให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม

3. เมื่อคณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอ ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว และให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เพื่อทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ให้ผู้กู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว ธนาคารจะเป็นผู้โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สินก็ได้ตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณา ตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยต้องให้เสร็จภายในระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญาและผู้กู้จะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการชำระเงินให้กับคณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชี หรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบกองทุนกำหนดในส่วนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้ คณะกรรมการ กองทุนอาจพิจารณายกเลิก หรือลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้อย่างหนึ่งรายใดเมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที และให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อลงมติให้ผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์พ้นจากการเป็นสมาชิก ในระยะเวลา สามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา สมาชิกที่พ้นสภาพจากเหตุข้างต้นห้ามมิให้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีกองทุนหมู่บ้านชุมชนหลังวัดสามัคคี มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ดังนี้

1. ดูโครงการกู้ยืมที่ชัดเจน , พิจารณาหัวหน้าครอบครัวเป็นอันดับแรก
2. ดูประวัติสมาชิกผู้กู้จากกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดในหมู่บ้าน เช่นกลุ่มออมทรัพย์และอื่น ๆ
3. จัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนของสมาชิกผู้กู้

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิปโมเดล

รูปแบบการประเมินแบบซิปโมเดล (CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่”

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ , 2544 : 321 - 234)

แบบจำลองแบบซิปโมเดล จึงไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ทั้งนี้การประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่ประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร จึงเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง แบบจำลองซิปจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
 2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเมื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
 3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
 4. การดูประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ
- การประเมินด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. การประเมินบริบท หรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)

การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสภาพแวดล้อม

วิธีการประเมินสถานะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1. Contingency Mode
2. Congruence Mode

Congruence Mode เป็นการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้าง ๆ คำถามที่ใช้ในการประเมินสถานะแวดล้อมแบบ Contringency Mode คือ คำถามประเภท “ถ้า.....แล้ว”

Congruence Mode เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Accrual result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การประเมินสถานะแวดล้อม จะได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับระบบ เพื่อประโยชน์สำหรับผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินผลในด้านต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2. ^{4 กอ} พุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานจะเหลือ เวลา เงินทุน อาคาร สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือการวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในการรูปของราคาและกำไร (Cost Benefit) ที่จะได้รับโดยการประเมินในด้านอัตราค่าล่วงเวลา งบประมาณ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไรใช้อัตราค่าล่วงเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบ และผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

วิธีการประเมินกระบวนการ มี 3 วิธี คือ

1. แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้โครงการเกิดการล้มเหลว ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งต่อไปนี้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มบุคลากรและ นักศึกษา วิธีการสื่อสาร การให้เหตุผล ความเพียงพอของทรัพยากรอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เป็นต้น

2. เกี่ยวกับการวางแผนโครงการ และการตัดสินใจก่อนวางแผนในโครงการส่วนใหญ่ สถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจมีจำนวนมาก นี่จึงเป็นเครื่องแสดงถึงความชัดเจนถึงความต้องการข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ

3. ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของโครงร่างโครงการเพื่อบรรยายว่า เกิดขึ้นจริง ๆ ข้อมูลนี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกำหนดว่าทำไม่วัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล

คุณค่าของการประเมินการไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่น ๆ เท่านั้น แต่อยู่ที่

1. การประเมินกระบวนการขึ้นอยู่กับผลบริบทหรือสภาวะแวดล้อมและการประเมินปัจจัย คือ ถ้าสามารถประเมินสภาวะแวดล้อม ปละปัจจัยได้ดีมากผู้จัดการ โครงการก็มีความมั่นใจมากขึ้น ในการเลือกดำเนินการ ซึ่งการประเมินสภาวะแวดล้อม และปัจจัยจะช่วยชี้ให้เห็นและแก้ปัญหา แล้วตั้งแต่ต้น

2. การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่า การประเมินผลผลิตในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มนี้กลับกันถ้าโครงร่างของการพัฒนาแผนงาน อาศัยการสำรวจ น้อยลง แต่มีโครงร่างที่แน่นอนมากขึ้นการประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะขึ้นต่อกันและกัน

โดยสรุป ภายใต้การประเมินกระบวนการ ข้อมูลจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอ เท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการข้อมูลนั้น อาจจะบ่อยทุกวันถ้าจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรก ๆ ของโครงการ ทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้ข้อมูลที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการ คัดคะแนนล่วงหน้าและการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังคงบันทึกข้อมูลของกระบวนการ สำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของ ความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้นแต่ยังมีความจำเป็นยิ่งในระหว่าง การปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไป ของการประเมินผลผลิตจะรวมถึงต่อไปนี้อย่างไรก็ตาม คือ การดู ว่า การกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของ การทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุ ของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการ ร่วมด้วย

การประเมินผลผลิตจะสืบสาวสิ่งที่มีอยู่ว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้ว หรือกำลังจะ บรรลุแต่การประเมินกระบวนการ การประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าระเบียบการนั้นได้รับการกระทำไปตาม ที่ตั้งใจไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิด จะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุม และพัฒนาการเปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินการทำให้สามารถที่จะลง ความเห็นได้ว่าการนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้นตรงหรือไม่กับแบบที่วางไว้ และการประเมินผล ผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ว่าวัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเป็นโครงการที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ซึ่งยังส่งเสริมให้บัณฑิตได้ยกระดับการศึกษา อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการศึกษาของบัณฑิต เพื่อเข้าหมู่บ้านให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาส
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เป้าหมายของโครงการ

1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
2. ให้บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษา
3. มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านเป็นระยะอย่างต่อเนื่องและรายงาน

ผลการวิจัยกองทุน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้รวบรวมถึงวิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหลังวัดสามัคคี เพื่อให้ทราบถึงหลัก และวิธีการประเมินโครงการตามหลักการทางวิชาการ 6 ด้านดังนี้

1. รูปแบบการประเมินโครงการ

จากความหมายของการประเมิน หมายถึง กระบวนการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจนั้นจะทำให้ทราบว่า การประเมินจะเกี่ยวข้องกับการวัดและการตัดสินใจในสิ่งที่จะต้องประเมิน ซึ่งทราบรายละเอียดดังนี้

1.1 สิ่งที่ต้องการประเมิน

ในการประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้ประเมินจะต้องกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ของการประเมิน และตัวชี้การประเมิน จุดประสงค์ของการประเมินจะบ่งบอกถึงเป้าหมายและสิ่งที่ต้องการประเมิน ตัวชี้วัดการประเมินจะระบุถึงเกณฑ์ในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินตามจุดประสงค์ที่กำหนด ในที่นี้จะเป็นการประเมินตามรูปแบบ (Cipp Model) ที่ต้องการประเมินจะมีทั้งการประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) กระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

1.2 การวัด (Measurement)

หลังจากกำหนดสิ่งที่ต้องการวัดชัดเจนแล้ว ก็จะเข้าสู่กระบวนการวัดซึ่งกระบวนการสำคัญ 2 ประการ คือ การสร้างเครื่องมือและการออกแบบการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่สร้างจะต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด สามารถวัดได้โดยตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด วิธีการวัดโดยทั่ว ๆ ไปมี 2 ลักษณะ คือ

1.2.1 วิธีปรนัย (Objective) เป็นวิธีการวัดที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้แน่นอน ได้แก่การนับความถี่ของพฤติกรรม การวัดรายได้ การวัดคุณวุฒิการศึกษา เป็นต้น

1.2.2 วิธีอัตนัย (Subjective) เป็นวิธีที่ต้องอาศัยความรู้สึกเป็นเกณฑ์ในการวัด ได้แก่ เจตคติ ความคิดเห็น ความมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น

1.3 การตัดสินใจ (Judgement)

เมื่อได้ผลจากการวัดแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมิน โครงการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ ตัวชี้วัดตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ในการตัดสินใจจะต้องสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการประเมิน

การประเมินโครงการมักจะมีการประเมินเพื่อตัดสินใจใน 3 ลักษณะ คือ การประเมินเพื่อจะริเริ่มโครงการ กระบวนการดำเนินการ และการประเมินผลสรุปของโครงการ

การประเมินโครงการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอยู่ในขั้นตอนของกระบวนการนี้

1.3.1 การประเมินการดำเนินการของโครงการ ในการประเมินการดำเนินการของโครงการมีจุดประสงค์ เพื่อกำกับ ติดตามและปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน ให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับเครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวัด และการประเมิน คือ การให้ผู้ทำสารนิพนธ์เป็นผู้เก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบรายงาน (แบบ บร.) และใช้วิธีเก็บที่หลากหลายทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ การแจกจ่าย เป็นต้น โดยผู้ทำสารนิพนธ์เก็บข้อมูลในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมทำให้ทราบว่าการดำเนินการเป็นไปตามจุดประสงค์มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลของรัฐบาลในการตัดสินใจ แก้ไขปรับปรุงต่อไป

13.2 การประเมินผลสรุปโครงการ ในการประเมินผลสรุปโครงการมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อการตัดสินใจดำเนินโครงการ เครื่องมือและวิธีการที่วัดเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ คือ ผู้ทำสารนิพนธ์ใช้แบบงาน (บร. 1- บร. 12) เก็บข้อมูลทั้งผลสำเร็จของโครงการโดยตรงและผลกระทบของโครงการประเมินด้านต่าง ๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจยกเลิกหรือให้การสนับสนุนโครงการสำหรับรัฐบาลต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินกระบวนการที่ประกอบด้วยวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย กระบวนการแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญทั้งสิ้น เรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง คือ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังกล่าวต่อไปนี้

2.1 ประชากร (Population) มีความหมายว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการประเมิน ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มองค์กร หน่วยการปกครอง และประชากรสำหรับการประเมินได้แบ่งประชากรออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1.1 ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) เป็นประชากรที่ผู้ประเมินสามารถแจกแจงจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเท่าใด

2.1.2 ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) เป็นประชากรที่ผู้ประเมินไม่สามารถแจกแจงจำนวนประชากรออกได้หมดว่ามีอยู่จำนวนที่แท้จริงเท่าใด

สำหรับสารนิพนธ์เล่มนี้ได้ใช้ประชากรในชุมชนหลังวัดสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 88 ครัวเรือน เป็นประชากรศึกษา ซึ่งเป็นประชากรประเภทแบบจำกัดประเภทข้างต้น ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดขึ้นโดยตรง สำหรับชุมชนที่ได้รับเงิน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นประชากรที่ใช้ศึกษา

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group)

คำว่ากลุ่มตัวอย่างในการประเมิน หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้ประเมินนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน

และแนวทางการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ทำได้โดยเมื่อมีการกำหนดประชากรของการประเมินที่ชัดเจนแล้ว ในขั้นตอนต่อไปต้องใช้วิธีการสุ่มเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ต้องการศึกษาเพื่อให้ได้ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ในสารนิพนธ์เล่มนี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ของคณะทำงานเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลการนิเทศงานนักศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด 50% ของครัวเรือนในชุมชน ในกรณีที่ชุมชนมีครัวเรือนไม่เกิน 100 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน (15 คน) ผู้นำชุมชนประมาณ 50% ของผู้นำอย่างเป็นทางการในชุมชน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินเป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของประเมินมีหลายประเภทอาจมีค่าที่หรือแปรเปลี่ยนไปได้

ตัวแปร (Variable) คือ ค่าของคุณสมบัติใดอย่างหนึ่งที่มีค่าเปลี่ยนแปลงได้หลายค่าไม่คงที่ ในสารนิพนธ์เล่มนี้เป็นตัวแปรทางสังคมวิทยา จิตวิทยา และการศึกษา ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษาอาชีพ ระดับความพึงพอใจ เจตคติ ความวิตกกังวล ผลสัมฤทธิ์ ซึ่งใช้ในแบบ บร.ต่าง ๆ

ตัวชี้วัด (Indicators) หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการ ประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ ได้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบแบบ “ซิปปโมเดล” (Cipp Model) โดยมีตัวอักษร มีความหมายดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วย
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภาพต่อไปนี้ จะแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซีพท์โมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

จากแผนการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎี ซึ่งรายการตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A หน่วยระบบ

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) หมายถึงตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 2.5 ผู้สมัครขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การช่วยหาตลาด

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง ได้แก่ตัวแปร
 - 4.1.1 จำนวนผู้กู้
 - 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง
 - 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้

4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้

4.2.4 การเกิดใหม่ของกิจการในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม

4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด

ตัวชี้วัดของระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบภาคีการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละรายประกอบด้วย ตัวชี้วัด 4 หมวดคือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับ

ประเทศของหน่วยระบบ A

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับท้อง

ถิ่นของหน่วยระบบ A

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัวประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

1.3.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ

1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้กู้

1.3.4 หนี้สินนอกระบบของผู้กู้

1.3.5 อาชีพหลักของผู้กู้

1.3.6 รายได้ของครอบครัว

1.3.7 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

2.1 เงินที่กู้ได้มา

2.2 เงินอื่น ๆ

2.3 สถานที่ และวัตถุดิบ

2.4 เทคนิควิธีการทำงาน

2.5 กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
 - 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรงได้แก่
 - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
 - 4.1.2 ผู้ที่ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง
 - 4.2.1 ผู้ที่ขยายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้ที่ได้ทำการด้วยเทคนิคที่ดีขึ้นอันต่อเนื่องมาจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อมได้แก่
 - 4.3.1 ผู้ที่มีการพึ่งพาตนเอง
 - 4.3.2 ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจกรรมของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยรวมจากแผนภาพตัวชี้วัดการประเมินโครงการของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นตัวเชื่อมโยงกันดังกล่าว ความสำเร็จของโครงการหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วย B กล่าวคือถ้าหน่วยระบบ B ประสบผลสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่ระบบ A มากขึ้น ในลักษณะเดียวกัน ผลผลิตของหน่วยระบบ A คือยอดเงินกู้ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่ผู้กู้ที่ดีและมากพอ หน่วยระบบ B ก็จะประสบผลสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้วัดการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีมากมายหลายชนิด ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้เครื่องมือทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นแบบรายงานต่าง ๆ (บร.) ดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน)
2. แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

กล่าวโดยรวมจากแผนภาพตัวชี้วัดการประเมินโครงการของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นเชื่อมโยงกันถึงในแผนภาพ ความสำเร็จของโครงการหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วย B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบ B ประสบผลสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าไปให้แก่ระบบ A มากขึ้น ในลักษณะเกี่ยวกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ พอกเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่ผู้กู้ที่ดีและมากพอหน่วยระบบ B ก็จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีมากมายหลายชนิด ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ใช้เครื่องมือทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นแบบรายงานต่าง ๆ (บร.) ดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริษัทชุมชน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร.12 (แบบการวิเคราะห์จัดตำแหน่งแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการจัดทำสารนิพนธ์ นั้น แนวทางในการดำเนินการเก็บข้อมูลขึ้นอยู่กับตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้หน่วยระบบ A และตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ซึ่งประกอบไปด้วยแหล่งข้อมูล 2 ระดับ คือ

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมได้โดยตรง

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเลือกข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว ได้แก่ กชช 2 ค. ความจำเป็นพื้นฐาน

ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เหมาะสมกับการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้คือ

- การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าสนทนากัน
- การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยได้ใช้ทั้งการตรวจสอบรายการ ใช่ - ไม่ใช่ แบบสำรวจ และแบบสอบถาม

- การสังเกต (Observation) เป็นการเฝ้าติดตาม สังเกตพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มตัวอย่างทั้งการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม

- การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาร่วมแสดงความคิดเห็น โดยได้มีการบันทึกไว้และได้สรุปลงใน บร.5 บร.6 บร.10 และ บร.12

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ (analysis of Data) เป็นกระบวนการนำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้เป็นระบบ เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความหมายและสรุปความ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องใช้ทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ซึ่งข้อมูลจะอยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติเพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ในการสรุปลงในแบบรายงาน และการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนด แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความลงในแบบ บร. การวิเคราะห์ข้อมูลจึงได้แจกแจงรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ใช้ค่าสถิติที่ใช้เป็นการแจกแจงความถี่ การหาร้อยละ การวัดค่ากลางข้อมูล สำหรับใช้ในข้อมูล บร.1 บร.2 บร.7 และ บร.9

1.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นค่าสถิติที่แสดงจำนวนในลักษณะของความถี่ของข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกันอย่างง่าย ๆ

1.2 การหาร้อยละ (Percentage) เป็นค่าข้อมูลสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกันที่แสดงว่ากลุ่มเป้าหมาย คิดเป็นเท่าไรโดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีฐานเท่ากับ 100

$$\text{หน่วย ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย}}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}} \times 100$$

1.3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean : \bar{X}) เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลทั้งหมดโดยการนำค่าของข้อมูลทุกตัวมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนข้อมูล

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

\bar{X} คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
 $\sum X$ คือ ผลรวมของข้อมูลทุกตัว
 N คือ จำนวนข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อที่เขียนบรรยาย โดยได้แจกแจงประเด็นที่ประเมินออกเป็นประเด็นย่อยๆ แล้วนำมาจัดกลุ่มตามเกณฑ์ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ ใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการพิจารณา จากนั้นจึงแปลความหมายโดยการสรุปในแบบ บร. ที่กำหนดให้

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

หลังจากผู้นำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดต่าง ๆ ซึ่งได้ประยุกต์จากรูปแบบการประเมินแบบซิปป โมเดล (Cipp Model) จึงได้นำมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ มี 6 ตอนดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากของประเทศผลของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมา นับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มคนรายได้ต่ำสุด 20% แรกของประเทศกับกลุ่มคนรายได้สูงสุด 20% แรกของประเทศดีขึ้นตามลำดับ ประชาชนมีการใช้จ่ายต่าง ๆ ในครัวเรือนเพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้นด้วยเหตุนี้จำนวน “คนจน” ลดลงเหลือเพียง 6.8 ล้านคนในปี 2539

แต่หลังจากประเทศไทยประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ทำให้จำนวน “คนจน” ในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 8.9 ล้านคน แลกลุ่ม “คนเกือบจน” เพิ่มขึ้นอีก 0.2 ล้านคน ซึ่งคนกลุ่มนี้พร้อมที่จะเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นกลุ่ม “คนจน” กับกลุ่ม “คนรวย” ก็มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ผลตจากวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้ประชากรลดการใช้จ่ายในครัวเรือนในอัตราที่มากกว่าการลดลงของรายได้ให้เห็นได้ชัดเนื่องจากประชาชนอาจไม่มั่นใจต่อสถานการณ์เศรษฐกิจของไทยที่ยังไม่ฟื้นตัวได้มากเท่าที่ควร

ในด้านการแก้ไขปัญหาคความยากจนปรากฏว่ารัฐบาลในปัจจุบันได้ประกาศ “สงครามกับความยากจน” ที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนและจริงจังมากยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลได้กำหนด ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบยั่งยืน รวมถึงผู้ด้อยโอกาส เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหา “คนจน” ที่ “ขัดสนทางเศรษฐกิจหรือด้านรายได้ในการยังชีพ” กลุ่มคนยากจน “เชิงโครงสร้าง” ที่เกิดจากความขัดสนในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ด้านอาชีพ ด้านที่ดิน สาธารณสุข และด้าน การศึกษา เป็นต้น

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ ของรัฐบาลดังกล่าวต้องเผชิญกับปัญหาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกระบวนการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติของภาครัฐ ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และกลไกการปฏิบัติที่มีความซับซ้อน ตลอดจนต้องมีการปรับความคิดและทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ใหม่ ซึ่งจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประ

สิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐภายใต้นโยบายของรัฐบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาฐานรากของสังคมไทย ให้มีศักยภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างมั่นคง ยั่งยืนต่อไป (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2545)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

เมื่อปี 2530 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรมได้ริเริ่ม เสนอแนะการออกกฎหมาย ว่าด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Industries ,SMIs) เพื่อเป็นกฎหมายพื้นฐานในการจัดกระบวนการส่งเสริมพัฒนา SMEs ให้มีความเข้มแข็งเป็นระบบ และเกิดความต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ยังมีได้มีการตอบรับและสานต่อให้เป็นรูปธรรมจากฝ่ายบริหารและขาดกระแสสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากในยุคดังกล่าวภาวะเศรษฐกิจ และการประกอบธุรกิจของประเทศกำลังเฟื่องฟู ธุรกิจต่าง ๆ ทั้งรายเล็กและรายใหญ่ล้วนได้รับประโยชน์จากผลพวงของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่างจึงมุ่งแสวงหาและเก็บเกี่ยวดอกผลในระยะสั้น ไม่ค่อยสนใจมากนักกับอนาคตในระยะยาว

จนกระทั่งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงกับประเทศไทย เมื่อกลางปี 2540 ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อธุรกิจอุตสาหกรรมน้อย จึงได้เกิดความตระหนักและเกิดกระแสนโยบายการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises, SMEs) เพื่อเป็นกลไกในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการผลักดันการพัฒนาประเทศที่มุ่งไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน

หลักการและเหตุผล

SMEs ซึ่งประกอบด้วยกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งภาคการผลิต การค้า และการบริการนั้นเป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่ยังคงขาดความสามารถในการประกอบการทั้งทางด้านเทคโนโลยีการผลิต การจัดการและการเงินทำให้ไม่อาจแข่งขันกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ได้ การบริการและการค้า จึงทำให้ SMEs ประสบภาวะที่ต้องแข่งขันกับกิจการทำนองเดียวกันมากยิ่งขึ้น ทั้งระดับภายในประเทศ และระดับนานาชาติ ดังนั้น เพื่อ SMEs สามารถพัฒนากิจการให้เกิดความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ และเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้สมควรจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สำนักงานส่งเสริม SMEs) เป็นศูนย์กลางประสานระบบการทำงานของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรเอกชนที่มีหน้าที่ส่งเสริม SMEs เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสอดคล้องในทิศทางเดียวกันจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม SMEs ก็เพื่อสร้างกฎหมายพื้นฐานที่วางระบบและกลไกในการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนาและสนับสนุน SMEs ใน 4 เรื่องหลัก ๆ คือ

1. เป็นกลไกในการกำหนดนโยบายและแผนส่งเสริมพัฒนา SMEs (โดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม) ให้เป็นเอกภาพและเกิดความต่อเนื่อง

2. แผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs อาจจัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะ หรือ ระยะยาว แต่ทั้งนี้ควรจะต้องครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- การพัฒนา SMEs ในภูมิภาคในชุมชนและในท้องถิ่นชนบท
- การสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงิน
- การพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากร
- การพัฒนากิจการ SMEs ด้านการจัดการสาขาต่าง ๆ
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุรวมทั้งการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้า
- การส่งเสริมด้านการตลาด
- การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีรวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมอื่น ๆ
- การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร
- การส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจขนาดต่าง ๆ
- การส่งเสริมการรวมกลุ่มของ SMEs
- การพัฒนาส่งเสริมองค์กรเอกชนที่มีบทบาทสนับสนุน SMEs
- การจัดตั้งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน
- การให้สิทธิประโยชน์แก่ SMEs เพื่อจัดความเสียเปรียบ
- การส่งเสริมอนุรักษ์พลังงานสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย
- การปรับปรุง แก้ไข กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค
- การส่งเสริมด้านลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าและทรัพย์สินทางปัญญาอื่น
- เรื่องอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการก่อตั้งการขยายกิจการ SMEs ให้สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้

3. หน่วยงานปฏิบัติการต้องดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ในส่วนที่เกี่ยวข้องและต้องรายงานผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการส่งเสริม SMEs อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4. หน่วยงานปฏิบัติการต้องจัดทำข้อมูล SMEs ประกอบการจัดทำนโยบายและแผน

5.SMEs และองค์กรเอกชนมีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลตามที่คณะกรรมการส่งเสริม SMEs กำหนดทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดทำนโยบายและแผน (ถ้าไม่รายงานข้อมูลอาจจะถูกตัดสิทธิการได้รับสิทธิและประโยชน์จากการส่งเสริมของรัฐ) (อุตสาหกรรมสาร,2543)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การไหลออกของเงินทุนและดุลการชำระเงินที่ขาดดุล ทั้งนี้การไหลออกของเงินทุนน่าที่จะยังคงมีอย่างต่อเนื่องในช่วงที่เหลือของปี 2543 และในปี 2544 อันเป็นผลจาก

1. การที่ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยในและต่างประเทศที่น่าจะยังคงอยู่ในระดับสูงเนื่องจากดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำ ในประเทศเพื่อช่วยประคับประคองการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ
2. การชำระคืนหนี้ต่างประเทศ โดยยอดหนี้คงค้างของภาคเอกชนยังคงสูงถึงกว่า 4.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่การชำระหนี้คืนกองทุนการเงินระหว่างประเทศ IMF โดยธนาคารแห่งประเทศไทยในปี 2544 ก็คาดว่าจะเท่ากับราว 3.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ในขณะเดียวกันฐานะการเงินดุลบัญชีเงินสะพัดที่ลดลงน่าจะส่งผลต่อตัวแปรต่อไปนี้เป็นคือ

- 1) ดุลการชำระซึ่งคาดว่าจะขาดดุลในปี 2543 ประมาณ 2.2-2.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่อาจจะขาดดุลในปี 2544 อีกประมาณ 1-3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
- 2) ฐานะทุนสำรองระหว่างประเทศที่คาดว่าจะลดลงตามการขาดดุลการชำระเงินดังกล่าว
- 3) ปริมาณสภาพคล่องส่วนเกินในระบบสถาบันการเงิน ที่คงจะลดลงตามฐานะการขาดดุลการชำระเงินเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามเนื่องสภาพคล่องส่วนเกินดังกล่าวยังคงมีอยู่มากถึงราว 5 แสนล้านบาท ก็น่าที่จะสามารถรองรับการขาดดุลการชำระเงินทั้งในปี 2543 และ 2544 ได้โดยไม่น่าจะส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินภายในประเทศ

การขาดดุลการชำระเงินและการลดลงของระดับทุนสำรองระหว่างประเทศดังกล่าวจะทำให้ค่าเงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน รวมทั้งมีความผันผวนได้ ทั้งนี้สถานการณ์ของค่าเงินบาทโดยเฉลี่ยแล้วเงินบาทอาจจะมีค่าเฉลี่ยที่ 43.50 บาท/ดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่อาจจะมีความผันผวนหากเป็นบางช่วงตามปัจจัยที่มารกระทบ เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศและการเคลื่อนไหวของค่าเงิน ในตลาดภูมิภาครวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ โดยในช่วงการผันผวนดังกล่าวค่าเงินบาทก็อาจจะหลุดออกจากกรอบ 44-45 บาทได้ อย่างไรก็ตาม คาดว่าธนาคารแห่งประเทศไทยคงจะเข้ามาดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเป็นระยะ ๆ เพื่อมิให้

ค่าเงินบาทมีความผันผวนมากจนอาจเป็นผลลบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศได้ (สยามจดหมายเหตุ , 2545)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

การที่คนเราอยู่ดีมีสุขได้นั้น นอกจากจำเป็นต้องมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้พอเพียงกับการดำรงชีพแล้วยังต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี นับตั้งแต่การมีที่อยู่อาศัย มีสาธารณูปโภคพอเพียง มีความปลอดภัยในชีวิต รวมทั้งการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีพด้วย

ความผูกพันระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นความผูกพันซึ่งมีมาตั้งแต่ในอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่าง “คน กับดิน น้ำ อากาศและป่าไม้” เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่อย่างเป็นระบบ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นแหล่งผลิตปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคน ได้แก่ “ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค” ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิต จึงเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันในระบบนิเวศน์หากระบบนิเวศน์ถูกทำลายหรือไม่สมดุลผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ไปทั้งระบบด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างเช่น “คนใช้สารเคมีอันตราย เกิดสารตกค้างในผลผลิตที่ใช้เป็นอาหาร ดินเสีย น้ำเสีย อากาศเสีย สัตว์น้ำสูญพันธุ์ ดินไม้ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ป่าถูกทำลาย ไม่มีต้นไม้ ฟอกอากาศบริสุทธิ์ ไม่มีป่าดูดซับน้ำ ดูดความชื้น ฝนแล้ง ป่าแห้งแล้ง เกิดไฟป่า สัตว์ป่า ไม้ป่าสูญพันธุ์ น้ำป่าไหลหลากท่วมที่ทำกินผู้คนอดอยาก” ซึ่งผลกระทบของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ระมัดระวังดังกล่าวกำลังเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในทั่วทุกภูมิภาคของโลก

ดังนั้น ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคนนั้น จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีการประสานร่วมทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวคนให้อยู่ในภาวะที่ดี คนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และมีคุณภาพ ขณะเดียวกันควรร่วมกันขยายผล “ความอยู่ดีมีสุข” ให้บังเกิดขึ้นกับกลุ่มทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศด้วยการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราให้ดีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2545)

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศในปี 2544 เพิ่มขึ้นจากปี 2543 เพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 0.3) โดยที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.6 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการทำนาการเกษตร และเงินที่

ได้รับเป็นการช่วยเหลือ ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่ เป็นรายได้จากการประกอบธุรกิจไม่ใช้การเกษตร และรายได้จากค่าแรงและเงินเดือน ขณะที่ครัวเรือนในภาคกลางและภาคใต้ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีรายได้ลดลงประมาณร้อยละ 2-4 ในด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนนั้น พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 โดยที่ครัวเรือนในทุกภาคมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น ยกเว้นครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ ที่มีการใช้จ่ายลดลงในอัตรา 3.7 ครัวเรือนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 3-5 ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสารและค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

สำหรับหนี้สินของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศลดลงเพียงร้อยละ 0.2 ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง มีหนี้สินต่อครัวเรือนลดลงร้อยละ 9-10 ในขณะที่ครัวเรือนในกรุงเทพฯ และ 3 จังหวัด และครัวเรือนในภาคเหนือมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.6 และ 13.8 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนในภาคใต้มีหนี้สินเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

สำหรับหนี้สินของครัวเรือนนั้นพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะครัวเรือนคนงานเกษตร มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นกว่ากลุ่มอื่น ๆ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2545)

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ภายหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจคนจนในชนบทได้มีส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 17.3 ในปี 2541 และ 19.1 ในปี 2543 หรือเท่ากับ 8.16 ล้านคน ขณะที่คนจนในเมืองกลับมีส่วนลดลงเหลือร้อยละ 1.5 ในช่วงระยะเดียวกัน

สำหรับสาเหตุที่คนจนในชนบทเพิ่มขึ้นหลังเกิดวิกฤตนั้น น่าจะมาจากปัจจัยคนตกงานที่มีเพิ่มมากขึ้นและคนเหล่านั้น ได้อพยพโยกย้ายกลับไปสู่ภูมิลำเนาเดิม ทำให้ครัวเรือนในชนบทต้องรับภาระในการเลี้ยงดูมากขึ้นประกอบกับการไม่มีแหล่งงานในชนบทรองรับที่เพียงพอและสภาวะการผลิตการเกษตรซึ่งเป็นรายได้ที่สำคัญของชนบท ต้องประสบกับปัญหาการผลิตหรือภาวะราคาสินค้าตกต่ำ ทำให้ภาคชนบทมีรายได้ลดน้อยลง ส่งผลให้จำนวนคนจนในชนบทเพิ่มมากขึ้นมีประชากรมากขึ้น กิจกรรมกองทุนหมู่บ้านทุกฝ่ายควรต้องตระหนักให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งของเป้าหมาย “การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ภายในโครงการกองทุนหมู่บ้านทั้งในด้านมิติด้านศักยภาพ การริเริ่มและขยายผลิตภาพภายในชุมชน มิติด้านความสามารถบริหาร

จัดการด้วย ตัวเอง และการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาตนเองได้ ก่อนการกระจายผลิตภัณฑ์ภายนอกหรือประชาคมโลก

การผลิตเพื่อศักยภาพการพึ่งพาตนเอง ให้มั่นคงเข้มแข็ง และพอเพียงสำหรับชุมชนเสียก่อน อาจกลายเป็นการหักมุมวนกลับไปหาสภาวะการพัฒนาที่ล้มเหลวแบบเดิมได้ในทางปฏิบัติ (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2545)

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

วิถีชีวิตของเด็กไทยยุคใหม่ “เจนเนอเรชั่นเอ็กซ์” มุ่งเน้นค่านิยมเลือกเป้าหมายของชีวิต (มดิชน, 5 ส.ค 2545 : 10) คือ การได้ประสบความสำเร็จในชีวิต ความมั่นคงของครอบครัว ชีวิตที่สุขสบายเป็นอันดับแรก ๆ ขณะที่เลือกในการเสียดุล การทำบุญสะสมเพื่อชีวิตหน้า หรือความมั่นคงของชาติไว้ในอันดับท้าย ๆ ส่วนค่านิยมเรื่องชีวิตแต่งงานที่มีความสุข มีรายได้ดี มีอาชีพก้าวหน้า ให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็น “สิ่งสำคัญในชีวิต” ในทางกลับกันค่านิยมที่ว่าได้ทำงานอาสาสมัครเพื่อสังคม หรือเรื่องศาสนา กลายเป็นค่านิยมอันดับสุดท้ายของเด็กไทยยุคนี้

ตารางที่ 4.1 ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยในปัจจุบันอาจสรุปเปรียบเทียบ (วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2544 ปีที่ 14 หน้า 5-12)

สังคมประเพณี	สังคมสมัยใหม่ / ยุคโลกาภิวัตน์
1. สังคมเกษตรกรรม	สังคมที่มุ่งพัฒนาเป็นอุตสาหกรรม
2. วัฒนธรรมพุทธ (ไม่โลก ไม่สะสม)	ทุนนิยม (ใช้เงินและสะสม)
3. วัฒนธรรมชุมชน	ก้าวสู่ชีวิตแบบเมือง
4. ฮีตสิบสอง คองสิบสี่	กฎหมาย
5. ครอบครัวเครือญาติ	ปัจเจกนิยม
6. โกลัทธิธรรมชาติ	มุ่งมั่นเอาชนะธรรมชาติ
7. ระบบอุปถัมภ์	การพยายามพัฒนาเข้าสู่ประชาธิปไตย

ข้อคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก

ปัจจุบัน เป็นยุคโลกาภิวัตน์หรือ โลกาภิวัตน์ (Globalization) การแผ่ขยายของวัฒนธรรมจากศูนย์กลางที่สำคัญหลายแห่ง ทั้งในยุโรป อเมริกา และเอเชีย เข้าสู่ประเทศไทยนั้นเป็นไปรวดเร็วยิ่งผ่านสื่อมวลชนรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการสื่อสาร โทรคมนาคมที่ทันสมัยเข้ากับวัฒนธรรมเดิมของไทยที่เปิดกว้างยอมรับการติดต่อสื่อสารกับวัฒนธรรมอื่น ๆ เสมอมา สภาพการณ์เช่นนี้ก่อ

ให้เกิดความห่วงใยการคงอยู่ของวัฒนธรรมไทยมากกว่าสี่ห้าทศวรรษ มีการตั้งสภาวัฒนธรรมในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามต่อมาในสมัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็มีการตั้งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นต้น ในปีนี้เอง (พ.ศ. 2537) ก็มีโครงการส่งเสริมณรงค์รักษาวัฒนธรรมไทยมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันรักษาวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาติ ซึ่งในทัศนะของผู้ณรงค์ ได้แก่ ประเพณีต่าง ๆ ศิลปะ (แบบไทยเดิม) และค่านิยมที่ดี เช่น ความมีน้ำใจ (ไม่พูดถึงการชอบเล่นการพนัน ดื่มสุรา และค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำในการจัดงานบวชงานแต่งงาน ซึ่งดูเหมือนเป็นมรดกของวัฒนธรรมไทยเช่นกัน

สภาพปัญหาของโลกในทุกวันนี้ นับตั้งแต่สภาพมลภาวะต่าง ๆ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการกระจายตัวของความมั่งคั่ง และปัญหาความยากจนเสื่อมโทรมที่กระจายไปทั่ว ความอดอยาก การแพร่ระบาดของโรคร้าย การใช้สารเสพติด ปัญหาความรุนแรงในเมืองสงครามระหว่างเชื้อชาติ และชุมชนต่าง ๆ ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาหลายด้านหลายประการของอารยธรรมโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ การที่สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และพยายามปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต หรือวัฒนธรรมไทยใหม่ เพื่อสร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลและสามารถพึ่งตนเองได้ตามคติทางพุทธศาสนาแทนการถ่องลอยไหลไปตามกระแสวัฒนธรรมโลกด้วยไร้ทิศทางของตนเอง อาจเป็นทางออกที่เป็นบทเรียนแก่สังคมอื่น ๆ ได้

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนหลังวัดสามัคคี เดิมชุมชนหลังวัดสามัคคีมีพื้นที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมีบ้านปลูกอาศัยอยู่ 4-5 หลัง โดยมีคุณพ่อทองคำ และคุณแม่ทองมี เป็นเจ้าของต่อมาเจ้าของที่ดิน ได้ยกที่ดินดังกล่าวให้แก่วัดพระนารายณ์มหาราช (กรมการศาสนา) และได้มีชาวบ้านจากอำเภอโนนไทย และอำเภอใกล้เคียงจากจังหวัดนครราชสีมาได้เข้ามาเช่าที่ดินวัดเพื่อปลูกสร้างบ้านพักอาศัย

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

สภาพปัจจุบันหลังวัดสามัคคีนี้มีพื้นที่จำนวน 9 ไร่ 2 งาน 20 ตารางวา มีการตั้งบ้านเรือน อยู่อาศัยอยู่อย่างหนาแน่นเต็มพื้นที่ ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ปลูกอยู่อาศัยแบบง่าย ๆ มีถนนภายในชุมชน ซึ่งเป็นทางดินแคบ ๆ กว้างเพียง 1.50-2.00 เมตร สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมมีความเป็นอยู่ที่แออัด

ประชากร

ในชุมชนหลังวัดสามัคคีมีครัวเรือน 34 ครัวเรือน มีบ้าน 88 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 349 คน ชาย 175 คน หญิง 174 คน

ให้เกิดความห่วงใยการคงอยู่ของวัฒนธรรมไทยมากกว่าสี่ห้าทศวรรษ มีการตั้งสภาวัฒนธรรมในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามต่อมาในสมัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็มีการตั้งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นต้น ในปีนี้เอง (พ.ศ. 2537) ก็มีโครงการส่งเสริมมรดกรักษาวัฒนธรรมไทยมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันรักษาวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาติซึ่งในทัศนะของผู้รณรงค์ ได้แก่ ประเพณีต่าง ๆ ศิลปะ (แบบไทยเดิม) และค่านิยมที่ดี เช่น ความมีน้ำใจ (ไม่พูดถึงการขบถเล่นการพนัน ดื่มสุรา และค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำในการจัดงานบวชงานแต่งงาน ซึ่งดูเหมือนเป็นมรดกของวัฒนธรรมไทยเช่นกัน

สภาพปัญหาของโลกในทุกวันนี้ นับตั้งแต่สภาพมลภาวะต่าง ๆ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการกระจายตัวของความมั่งคั่ง และปัญหาความยากจนเสื่อมโทรมที่กระจายไปทั่ว ความอดอยาก การแพร่ระบาดของโรคร้าย การใช้สารเสพติด ปัญหาความรุนแรงในเมืองสงครามระหว่างเชื้อชาติและชุมชนต่าง ๆ ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาหลายด้านหลายประการของอารยธรรมโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ การที่สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และพยายามปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต หรือวัฒนธรรมไทยใหม่ เพื่อสร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลและสามารถพึ่งตนเองได้ตามคติทางพุทธศาสนาแทนการถ่วงลอยไหลไปตามกระแสวัฒนธรรมโลกด้วยไร้วิตถศาสตร์ของตนเอง อาจเป็นทางออกที่เป็นบทเรียนแก่สังคมอื่น ๆ ได้

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนหลังวัดสามัคคี เดิมชุมชนหลังวัดสามัคคีมีพื้นที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมีบ้านปลูกอาศัยอยู่ 4-5 หลัง โดยมีคุณพ่อทองคำ และคุณแม่ทองมี เป็นเจ้าของต่อมาเจ้าของที่ดินได้ยกที่ดินดังกล่าวให้แก่วัดพระนารายณ์มหาราช (กรมการศาสนา) และได้มีชาวบ้านจากอำเภอโนนไทย และอำเภอใกล้เคียงจากจังหวัดนครราชสีมาได้เข้ามาเช่าที่ดินวัดเพื่อปลูกสร้างบ้านพักอาศัย

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

สภาพปัจจุบันหลังวัดสามัคคีนี้มีพื้นที่จำนวน 9 ไร่ 2 งาน 20 ตารางวา มีการตั้งบ้านเรือน อยู่อาศัยอยู่อย่างหนาแน่นเต็มพื้นที่ ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ปลูกอยู่อาศัยแบบง่าย ๆ มีถนนภายในชุมชน ซึ่งเป็นทางเดินแคบ ๆ กว้างเพียง 1.50-2.00 เมตร สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมมีความเป็นอยู่ที่แออัด

ประชากร

ในชุมชนหลังวัดสามัคคีมีครัวเรือน 34 ครัวเรือน มีบ้าน 88 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 349 คน ชาย 175 คน หญิง 174 คน

ตาราง 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามลักษณะประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	175	50
- หญิง	174	50
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	11	3
3 ปี 1 วัน - 2 ปีเต็ม	15	4
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	25	7
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	40	1.2
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	60	17
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	102	29
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	89	26
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	7	2
3. ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีฐานะยากจน		
ไม่มีผู้อุปการะ จำนวน	4	2
4. ในชุมชนมีคนพิการ	3	1
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3	1
5. การประกอบอาชีพ		
รับราชการ	8	2
ค้าขาย	20	6
รับจ้าง	66	19
6. สมาชิกในชุมชน		
กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษา	40	11
กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษา	20	6
กำลังศึกษาระดับศึกษาผู้ใหญ่	8	2
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	3	1

1.2.3. ด้านเศรษฐกิจของชุมชน

ชุมชนหลังวัดสามัคคีไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรประชากรส่วนใหญ่ จึงประกอบอาชีพ ค้าขาย รับจ้าง และรับราชการ ประชากร 89 ครอบครัว หรือคิดเป็นร้อยละ 94.70 มีรายได้ประมาณ 1,000-5,000 / เดือน และอีก 5 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 5.32 มีรายได้ประมาณ 5,001-10,000 / เดือน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ชุมชนหลังวัดสามัคคีมีวัดอยู่ในชุมชน 1 แห่ง คือ วัดสามัคคีซึ่งเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของประชากรในชุมชน ภาษาที่ใช้ในชุมชน ซึ่งเป็นภาษาพื้นบ้านในการสื่อสารเป็นส่วนใหญ่ สมาชิกในชุมชนยังคงรักษาวัฒนธรรมทางด้านการแพทย์แผนไทย ทั้งการนวดสมุนไพร และการนวดแผนโบราณในการรักษาความเจ็บป่วย และในชุมชนหลังวัดสามัคคี จะมีชื่อเสียงทางการแกะสลักเทียนให้กับวัดสามัคคีเป็นอย่างมาก

1.2.5 ลักษณะของการรวมกลุ่มทางด้านเศรษฐกิจ

ในชุมชน มีการฝึกอบรมวิชาชีพ ด้านการทำดอกไม้จัน ทำพวงหรีด ยาม่วง ยามม ประดิษฐ์ของที่ระลึกในงานพิธีต่าง ๆ โดยการรวมกลุ่มแม่บ้าน จัดทำของประดิษฐ์ออกจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นับว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งในขณะนี้

1.2.6 ลักษณะที่เป็นศักยภาพทางด้านดีของชุมชน

ชุมชนหลังวัดสามัคคี จะมีผลงานดีเด่นในระดับชุมชนจนได้รับรางวัลอยู่เสมอ เช่น ได้รับรางวัลผลการดำเนินงาน ชุมชน วัด โรงเรียน ดีเด่น ระดับเขต ได้รับรางวัล โครงการประชาร่วมป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกเฉลิมพระเกียรติ เขต 5 ในปี พ.ศ. 2543 เป็นต้น

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยภาพรวมที่ได้อาศัยต้นแบบทางความคิดเชิงระบบ “ซิฟพีโมเดล” ที่มีองค์ประกอบภายใน 2 หน่วยระบบคือหน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

- 1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- นโยบายนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนา

ความคิดริเริ่มและการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ซึ่งจากนโยบายดังกล่าว ประชากรในชุมชนหลังวัดสามัคคี จำนวน 47 คน ที่ได้รับการ
สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามวัตถุประสงค์
ประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้

- 1.1 เมื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชนเมื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้
เพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย มีความเข้าใจถึงร้อยละ 97
- 1.2 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการเงินกอง
ทุนของตนเอง มีความเข้าใจร้อยละ 43
- 1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของชุมชน-พึ่งพาตนเองของชุมชนเมืองเพื่อการ
แก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงมีความเข้าใจร้อยละ 44
- 1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ ประชากรในชุมชนมีความเข้าใจ
ร้อยละ 40
- 1.5 เมื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
ประชากรในชุมชนมีความเข้าใจ ร้อยละ 41

2) เงิน 1 ล้านบาท เมื่อชุมชนหลังวัดสามัคคีได้รับการอนุมัติเงิน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่
14 พฤษภาคม 2545 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ปล่อยให้กู้งวดแรก วันที่ 15
พฤษภาคม พ.ศ. 2545 ซึ่งสมาชิกกองทุนสามารถกู้ยืมเงินเพื่อจุดประสงค์ดังนี้

- 2.1 การพัฒนาอาชีพ
- 2.2 การสร้างงาน ค้าขาย รับจ้างทั่วไป
- 2.3 เพื่อการศึกษาบุตรของสมาชิก
- 2.4 บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

เงินกู้ยืมดังกล่าว มีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาท ต่อปี มีระยะเวลาคืนเงิน 1 ปี เพื่อใช้จ่ายใน
กิจกรรมดังกล่าวข้างต้น

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

ชุมชนหลังวัดสามัคคีได้มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
หมู่บ้าน โดยมีประชาชนเข้าร่วมประชาคม จำนวนทั้งหมด 70 ครั้วเรือน คิดเป็นจำนวน 3 ใน 4
ของครั้วเรือนทั้งหมด ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ว่าด้วยการจัดตั้งบริหารกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 จำนวน 15 คน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

3.1 บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบกำกับดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของ
เงินกองทุน

3.2 ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน

3.3 รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก

3.4 พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบที่กำหนด

3.5 จัดทำนิติกรรมสัญญา เกี่ยวกับกองทุน

3.6 จัดทำหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่ชุมชนกำหนด คือ ทุกเดือน เมื่อแจ้งถึง
สถานะทางการเงินให้แก่สมาชิกทราบ

3.7 จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรรดอกเบี้ยตอบแทน คืนให้แก่
กองทุน

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

เงินที่ผู้ชำระคืนจากผู้กู้จำนวน 73 ราย เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2545 มีผู้ชำระเงินคืน
73 รายเป็นเงินทั้งสิ้น 991,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้กู้ทั้งหมด

5) ผู้สมัครขอู้

กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง มีผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนเมื่อเดือนสิงหาคม
พ.ศ. 2545 มีจำนวน 99 คน มีผู้ขอู้ที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการให้ได้รับเงินกู้ 73 คน
คิดเป็นร้อยละ 73 จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

กระบวนการคัดเลือก ผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองของชุมชนหลัง
วัดสามัคคีมีกระบวนการคัดเลือกดังนี้

1.1 จัดประชุม

1.2 กำหนดหลักเกณฑ์

1.3 ดำเนินการคัดเลือก , อนุมัติเงินกู้

1.4 แจ้งผู้กู้

มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ดังนี้

จะจัดสรรเงินกองทุนให้แก่สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาทกู้เพื่อ
บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วนจัดสรรให้เป็นวงเงินได้ไม่เกินสามพันบาท และมีหลักเกณฑ์
ในการพิจารณา คือ

- คู่มือโครงการ กู้ยืมที่ชัดเจนและ พิจารณาหัวหน้าครัวเรือน เป็นอันดับแรก
- ดูประวัติสมาชิก ผู้กู้จากกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ และอื่น ๆ
- จัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนของสมาชิกผู้กู้

จากหลักเกณฑ์ ดังกล่าว เมื่อได้มีการจัดสรรเกิดขึ้นจริงไม่ได้อาศัยหลักเกณฑ์ดังกล่าว มักจะอาศัยความคุ้นเคย ความสัมพันธ์ ลำดับญาติ การเกรงถึงคำครหาของสมาชิกเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรเงินกองทุนมากกว่า จึงทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมเกิดขึ้นกับกองทุนและทำให้เกิดการกระจายรายได้แท้จริงให้กับผู้ที่ยากจน ที่มีความจำเป็นจริง

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน

กระบวนการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แยกเป็น 2 ชุด ตามกิจกรรมของกองทุน คือ กิจกรรมกองทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมเงินของสมาชิกกองทุน โดยมีสมุดบัญชีดังต่อไปนี้

- สมุดบัญชีรายรับเงินกองทุน 1 ล้านบาท
- สมุดบัญชีรายจ่ายเงินกองทุน
- ทะเบียนกumulukหนี้เงินกู้
- ทะเบียนกumulukหนี้รายตัว
- ทะเบียนกumulukเงินฝากสัจจะ
- บัญชีงบดุลประจำปี
- บัญชีงบกำไรขาดทุนประจำปี

ทุกครั้งที่มีการรับจ่ายเงิน จะทำการลงบัญชีในสมุดบัญชี ดังกล่าวข้างต้นซึ่งมีปัญหาในการดำเนินการจัดทำบัญชี คือ

1. ผู้ทำบัญชีไม่มีความรู้ทางด้านบัญชี
2. แบบแผนในการจัดทำบัญชีไม่ตรงตามแบบแผนที่ทางธนาคารกำหนด
3. สมาชิกไม่นำเงินมาชำระหรือ ฝากเงินสัจจะตามเวลาที่กำหนดจึงไม่สามารถจัดทำบัญชีได้

3) การรับชำระหนี้

กระบวนการรับชำระหนี้ของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองหลังวัดสามัคคีมีกระบวนการตามลำดับดังนี้

1. แจ้งสมาชิกให้ทราบถึงกำหนดเวลาชำระเงินคืนและจำนวนเงินที่ต้องชำระพร้อมดอกเบี้ย

2. สมาชิกนำเงินมาชำระกับคณะกรรมการผู้ที่มีหน้าที่
3. กรรมการออกไปเสร็จ
4. กรรมการนำเงินเข้าบัญชี

กระบวนการรับชำระหนี้มีการออกไปเสร็จที่ชัดเจน และมีลักษณะกรรมการที่สมาชิกกองทุนเชื่อใจ สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ จึงเชื่อมั่นในกระบวนการรับชำระหนี้ของกองทุน

4) บทบาทของนักศึกษา

บทบาทหน้าที่ของนักศึกษา เข้าไปประสานงานเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อสร้างความเข้าใจ ทศนคติที่ดีประโยชน์ที่ประชาชนและชุมชนจะได้รับจากกองทุน ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกฎระเบียบของกองทุน ให้กับผู้นำชุมชน องค์กรสมาชิกกองทุน และผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกองทุน ด้วยวิธีการเข้าร่วมประชุมภายในหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ การจัดเวทีประชาคม ของกองทุน ชุมชนเมือง ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุน ในเขตเทศบาลนคร และอีกบทบาทหน้าที่ของบัณฑิตคือการประเมินกองทุนเพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินการกองทุนว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เมื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

จากประโยชน์ที่ได้รับทำให้ประชากรในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ทราบถึงการดำเนินการ การสร้างกลุ่มองค์กรการรวมพลังที่เข้มแข็ง เพื่อการบริหารงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชนของตน

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิต ของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง

- 1.1 จำนวนผู้กู้ มีผู้กู้จำนวน 73 คน จากสมาชิก 99 คน
 - 1.2 บอกรายชื่อ มียอดเงินกู้เมื่อเดือนสิงหาคม เป็นเงิน 991,000 บาท
- จุดเด่นคือ

- เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ ลดรายจ่าย
- เกิดการจัดสรรประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

จุดด้อย คือ

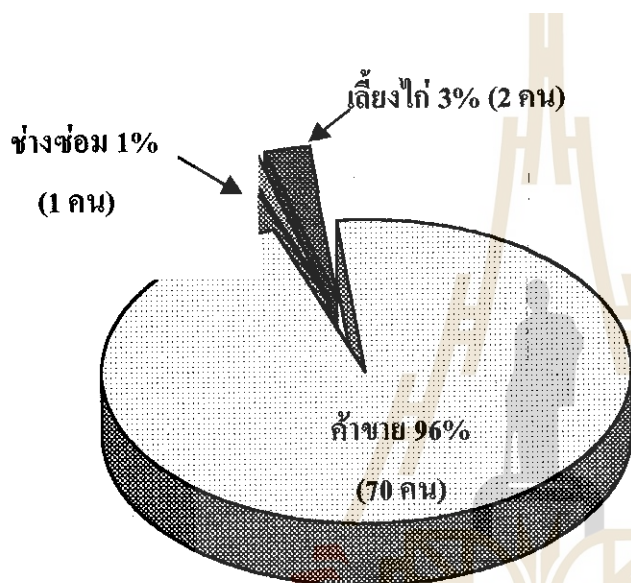
- ไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนคำขอกู้
- ไม่มีการจัดสรรเงินต่อผู้ที่มีความจำเป็นจริง

2) ผลกระทบโดยตรง

- 2.1 จำนวนผู้กู้ที่ได้ มีผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ 73 คน คิดเป็นร้อยละ 74 จากสมาชิกทั้งหมด
- 2.2 จำนวนทุนสะสมของชุมชนมีจำนวน 50,062.27 บาท จากสมาชิกทั้งหมด 115 คน

ผู้ส่วนใหญ่จะกู้ พัฒนาอาชีพ คือ ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ และซ่อมเครื่องไฟฟ้า
แยกตามกิจกรรมของสมาชิกได้ตั้งแผนภูมิ 4.1

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงกิจกรรมของผู้กู้ คิดเป็นร้อยละ (%)

จุดเด่นคือ

- เกิดการรวบตัวจัดตั้งองค์กรกองทุนออมทรัพย์สังจะ

จุดด้อย

- ไม่นำเงินไปใช้ตามจุดประสงค์ที่ขอไว้

3. ผลกระทบทางอ้อม

3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง จุดเด่น คือ

- มีการเรียกประชุมประชาคมในการจัดตั้ง ดำเนินการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกองทุน
- ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับชุมชน และกองทุน
- มีการกำหนดแผนระยะสั้น ระยะยาว และแผนการใช้เงิน
- มีการจัดสรรหน้าที่ในการดำเนินการของคณะกรรมการ

จุดด้อยคือ

- การตัดสินใจและการแก้ปัญหาอยู่ที่กรรมการคนใดคนหนึ่ง
- คณะกรรมการเป็นผู้ผูกขาดในการทำงาน
- เอกสารหลักฐานขาดความสมบูรณ์และถูกต้องครบถ้วน

3.2 ห้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

- มีการจัดตั้งองค์กร
- มีการจัดตั้งเครือข่ายระดับ อำเภอเมืองขึ้น
ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้
 1. ประชาสัมพันธ์ ถึงนโยบายของกองทุน
 2. ประชาสัมพันธ์เมื่อกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินการ
 3. ประชุมชี้แจงผู้นำ ให้เข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารกองทุนตามระเบียบ
 4. สนับสนุน และประเมินความพร้อม ให้จังหวัดทราบ
 5. สนับสนุน ติดตาม รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในระดับอำเภอเมืองใน
จังหวัดทราบ
 6. แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ
สนับสนุนระดับอำเภอ
 7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย

3.3 ห้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

- มีการเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนมีรายได้มีการดำเนินธุรกิจภายในชุมชน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้กู้โดยรวม

2.2.1 ผลการประเมินบริบท โดยรวมของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้

จากการสัมภาษณ์ผู้กู้ส่วนใหญ่ จะมีประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมของการกู้
แต่ละประเภทอยู่แล้ว ยกเว้นผู้ประกอบการเลี้ยงไก่ ยังไม่มีประสิทธิภาพ

จุดด้อย คือ

- ขาดการดำเนินการ จัดการ อย่างเป็นระบบในการดำเนินการ

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน

จุดเด่นคือ

- มีการจัดสรรเงินกู้แก่สมาชิกผู้กู้

จุดด้อยคือ

- จำนวนที่จัดสรรให้กับผู้กู้แต่ละรายเป็นจำนวนน้อยเกินไปไม่พอกับการดำเนินกิจการ
- ระยะเวลาในการคืนทุนสั้นไป

2) เงินอื่น ๆ

จุดเด่นคือ

- สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีการกู้เงินนอกระบบ ซึ่งสามารถชำระคืนได้ในระยะสั้น เช่น เป็นวัน
- ไม่มีกฎระเบียบที่สลับซับซ้อนเกินไป
- มีการให้กู้ยืมได้รวดเร็ว

จุดด้อยคือ

- สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีการกู้เงินนอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าธนาคาร

3) สถานที่และวัตถุประสงค์ พบว่า

จุดเด่น คือ

- ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ดั้งเดิมที่ผู้กู้ได้ทำกิจกรรมดั้งเดิมอยู่แล้ว
- วัตถุประสงค์ที่ใช้วัตถุประสงค์เดิม ไม่ต้องเพิ่มทุนในการลงทุน

จุดด้อย คือ

- ไม่มีการพัฒนาหรือขยายกิจการเพิ่มขึ้น

4) เทคนิควิธีการทำงาน พบว่า

จุดเด่นคือ

- เทคนิควิธีการทำงานแบบดั้งเดิมทำให้ผู้กู้ไม่ต้องปรับปรุงวิธีการทำงาน อันอาจเกิดการเพิ่มทุนขึ้นได้

จุดด้อยคือ

- เทคนิควิธีการทำงานแบบดั้งเดิม อาจจะเป็นการขัดขวางการขยายโอกาสทางธุรกิจ

5) กำลิ่งทำงานพบว่า

จุดเด่นคือ

- มักจะใช้สมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือกัน ทำให้ไม่ต้องจ้างแรงงานเพิ่ม อันจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่าย
- มีแรงจูงใจในการดำเนินกิจการ

จุดด้อย คือ

- ทำให้ขาดโอกาสในการขยายกิจการได้

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการ

การดำเนินกิจการจะไม่ทำถูกต้องตามหลักธุรกิจ จะมีการลองผิดลองถูกและประสบการณ์จากตัวเองและผู้อื่น ทำให้สิ้นเปลืองทุนที่ลงไป

2) การหาตลาด

การดำเนินกิจการ จะไม่มีการหาตลาด จะอาศัยความสะดวก ตามแหล่งชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นตลาดระดับล่าง

3) การหาวัตถุดิบ

วัตถุดิบที่ใช้ในการดำเนินกิจการจะเป็นวัตถุดิบราคาถูกเพื่อให้ต้นทุนต่ำ ราคาขายจะได้ไม่สูงเกินไปเหมาะสมกับตลาด ผู้บริโภค

4) การจัดทำบัญชี

การจัดการธุรกิจของสมาชิกกองทุน จะไม่มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง จะคำนวณโดยอาศัยเพียงแต่ทุนที่ลงไปและกำไรที่ได้ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ โดยประมาณเท่านั้น

5) การวิเคราะห์ประเมิน

อาศัยการคำนวณ ถึงรายได้ รายจ่าย โดยประมาณเท่านั้น ไม่มีการวางแผนที่ถูกต้อง

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง

1.1 รายได้เป็นเงิน

จุดเด่น คือ

- มีรายได้เป็นเงินเป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่จะมีรายได้เป็นวัน
- รายได้ที่สามารถหมุนเวียน เพื่อการอย่างอื่นได้

จุดด้อยคือ

- เป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน
- อาจเกิดภาวะสะดุดในการหมุนเวียนได้

2) ผลกระทบโดยตรง

2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ

จุดเด่นคือ

- ผู้กู้มีเงินทุนเพิ่มขึ้นในการขยายกิจการ

จุดด้อยคือ

- ผู้กู้มีภาระหนี้เพิ่มมากขึ้น

3) ผลกระทบทางอ้อม

3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง

จุดเด่นคือ

- ผู้กู้มีภาระหนี้เป็นจำนวนที่น้อยลง
- ผู้กู้ไม่ต้องคอยการช่วยเหลือจากรัฐ เมื่อกิจการของผู้กู้ประสบผลสำเร็จ

จุดด้อยคือ

- ผู้กู้ไม่มีจิตสำนึกในการริเริ่ม และแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง

3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นความต้องการของรัฐบาล

3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

เมื่อมีงาน มีรายได้ มีความเข้มแข็งเกิดขึ้นในชุมชนก็จะเกิดการกลับคืนถิ่นสู่ชุมชน อันจะนำซึ่งการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ ค้าขาย ในชุมชนสรุปได้ดังนี้ ผู้กู้ประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนใหญ่มีความรู้ประสบการณ์เดิมอยู่แล้ว ทรัพย์สินที่ใช้ในการกู้จะเป็นหนี้สินใช้ในการลงทุนเป็นส่วนใหญ่ รายได้ของครอบครัว ส่วนใหญ่จะอยู่ประมาณ 1,000-5,000 บาทต่อเดือน (ไม่สามารถกำหนดแน่นอนได้)

3.1 อาชีพค้าขายปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่

เงินที่ได้รับการกู้จากกองทุนเป็นเงินกู้ที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำมีสถานที่และวัตถุดิบ ดั้งเดิมไม่ต้องลงทุนเพิ่ม มีกำลังการทำงานที่มีแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อรายได้ที่เพิ่มของตนเอง

- กระบวนการที่ดีได้แก่

มีการทำกิจการที่น่าโดยอาศัยประสบการณ์ ซึ่งสามารถที่จะเลี้ยงตัวเองได้

- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่พอเหมาะได้แก่

มีรายรับรายได้เป็นเงินเป็นรายวันสามารถที่จะหมุนเวียนได้ผู้กู้ได้ขยายกิจการและผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

3.2 อาชีพเลี้ยงไก่

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่

- เงินกู้ที่ได้รับการกู้มาเป็นเงินกู้ที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ไม่มีสถานที่และวัตถุดิบที่เพียงพอต้องลงทุนเพิ่ม ไม่มีเทคนิคในการทำงาน ไม่มีประสบการณ์มาก่อน กำลังทำงานไม่เพียงพอกับเงินที่กู้มา

- กระบวนการที่ดีได้แก่

ยังไม่มีประสบการณ์มาก่อน ยังไม่มีตลาด และวัตถุดิบ และหลักการทำบัญชีที่ถูกต้อง ผลผลิตด้านคุณภาพและปริมาณยังไม่มีเพราะยังไม่มีการค้าเนินกิจการ

3.3 อาชีพช่างซ่อมไฟฟ้า

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่

- เงินกู้ที่ได้มามีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ สถานที่และวัตถุดิบไม่ต้องเพิ่มทุน กำลังการทำงานมีพอเพียงพอการประกอบกิจกรรมและมีประสบการณ์ในการประกอบการมาก่อน

- กระบวนการที่ดีได้แก่

ประกอบกิจกรรมด้วยความชำนาญ อาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิม การหาการตลาดเป็นการหาตลาดในชุมชนการหาวัตถุดิบ อาศัยความคุ้นเคยในการจัดหา ไม่มีการจัดทำบัญชี

ผลผลิตด้านคุณภาพ เป็นที่ยอมรับในชุมชนมีรายรับเพียงพอที่จะเลี้ยงตนเองได้

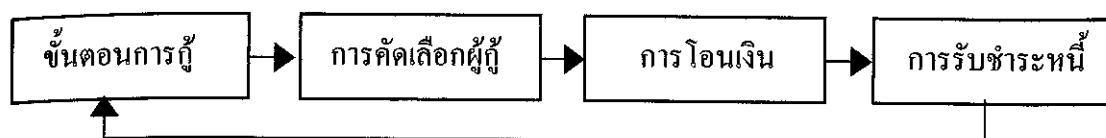
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อพบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุนพบว่า

เกิดของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิกในชุมชน

การกู้เงินกองทุนหมู่บ้านคณะกรรมการกองทุนมีการดำเนินการตามลำดับ ดังแผนภาพ 4.1

มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 1 บาท ต่อเดือน

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากจะร้อยละ 5 ต่อปี ระยะเวลาในการคืนเงินพร้อมดอกเบี้ย 1 ปี

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า

ชุมชนหลังวัดสามัคคีได้มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน ซึ่งได้มีการประชุมมติของคณะกรรมการเพื่อลงมติคัดเลือกเลขานุการกองทุน ออกเพราะมีพฤติกรรมที่ไม่โปร่งใส ทำงานเกินอำนาจหน้าที่ของตน และเป็นผู้เคยต้องโทษในความผิด เกี่ยวกับทรัพย์สินตามระเบียบการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน พ.ศ. 2544 ด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของคะแนน คณะกรรมการทั้งหมด เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2545

เมื่อมีการจัดตั้งคณะกรรมการแล้ว จึงมีการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้ระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นหลัก

มีการจัดการประชุมเพื่อยกร่างระเบียบกองทุน และนำระเบียบเข้าสู่เวทีประชาพิจารณ์ของสมาชิกกองทุน หมู่บ้านเพื่อความเห็นชอบ

ชุมชนหลังวัดสามัคคีมีการทำระบบบัญชีแยกเป็น 2 ชุด ตามกิจกรรมของกองทุนคือ กิจกรรมกองทุน 1 ล้านบาท และกิจกรรมเงินออมจะสมาชิกกองทุน ซึ่งมีปัญหาคือ ผู้ทำบัญชีไม่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีมาก่อน จึงต้องมีการอบรมเรื่องการทำบัญชีอีกทั้งรูปแบบในการจัดทำบัญชียังไม่ตรงกับทางธนาคารกำหนด

การบริหารงานเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน

มีขั้นตอน ดังนี้

1. ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิก
2. เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด สมัครได้ปีละ 1 ครั้ง
3. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาบุคคลใดบุคคลหนึ่งเข้าเป็นสมาชิก

กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้ยืม

1. คณะกรรมการกองทุน ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจแก่สมาชิกเรื่องการกู้
2. สมาชิกทำคำขอกู้
3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านประชุมพิจารณาคำขอกู้
4. คณะกรรมการทำสัญญากู้เงิน / สัญญาค้ำประกัน
5. คณะกรรมการ แจ้งธนาคารเพื่อส่งจ่ายเงินกู้ และ โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้
6. ผู้กู้ ถอนเงินมาประกอบอาชีพ ตามที่ได้รับอนุมัติ
7. คณะกรรมการติดตามผลการนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพของสมาชิก
8. ลูกหนี้ นำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน
9. คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชี และนำกำไรสุทธิมาบริหารจัดการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเองพบว่า

กองทุนหมู่บ้าน และชุมชน เมืองหลังวัดสามัคคี ได้ปล่อยเงินกู้ให้สมาชิก ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ และพึ่งพาตนเองของคนในชุมชน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามา บริหารควบคู่กับการบริหารที่เป็นระบบของทางราชการเข้ามาช่วยเหลือ เพื่อให้กองทุนมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

มีการสร้างเครือข่ายของชุมชน โดยผ่านคณะกรรมการกองทุนและบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน ตำบล เพื่อให้คณะกรรมการสมาชิกของกองทุนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

กระบวนการเรียนรู้ เพื่อพึ่งตนเองของคณะกรรมการกองทุนจากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นทำให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างกลุ่มผู้นำขึ้น ทำให้คณะกรรมการกองทุนได้รับประสบการณ์คือ

1. ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ทราบถึงการทำงานที่เป็นระบบ
2. ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันแก้ไขปัญหา
3. ได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
4. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มากขึ้น
5. มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น จากปัญหาที่เกิดขึ้นและการจัดเวทีประชาคม

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า

นับตั้งแต่รัฐบาลได้ริเริ่มโครงการกองทุนหมู่บ้าน ต้องมีกระบวนการเตรียมความพร้อมหมู่บ้าน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนก่อน โดยการประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนตามสื่อต่าง ๆ การประชุมชี้แจงของผู้นำ เพื่อเข้าใจในเป้าหมายและแนวทางในการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้าน เพื่อจะใช้เป็นการสร้างความเข้าใจในกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำมาสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งจะเป็นทุนทางสังคม อันเป็นรากฐานของทุนทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ในด้านการเตรียมความพร้อมของกองทุน อันจะเป็นรากฐานในด้านเศรษฐกิจมีดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของตนเอง ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ให้รู้จักการบริหารจัดการตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีส่วนร่วมกันในการแก้ไขปัญหา ปัญหาของตนเอง และก่อให้เกิดกระบวนการสร้างผู้นำ

2. กระตุ้นให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจ ในหมู่บ้าน มีกระบวนการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และคิดค้นโครงการที่มาจากความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านร่วมกัน

3. กระตุ้นให้เกิดการยกระดับทักษะในการผลิต การแปรรูป การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสถาบันการศึกษาท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาตลาดและโอกาสเพื่อสร้างรายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อย่างยั่งยืน โดยการจะมีดอกผลกลับคืนมา และใช้คืนให้กับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสามารถนำไปให้สมาชิกรายอื่นในหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

1.4.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งพบว่า

จากการได้เข้าไปศึกษาชุมชน ทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมทางด้านต่าง ๆ ของชุมชน และความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนหลังวัดสามัคคี เป็นชุมชนดั้งเดิม ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนเป็นระดับเครือญาติที่อพยพมาอยู่ร่วมกัน แต่ความเจริญได้ทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบ วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองมากขึ้น แต่ยังคงมีความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติเป็นพื้นฐานอยู่

จากการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดเวทีประชาคม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การได้ศึกษาถึงความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนนี้เป็นสิ่งบ่งบอกถึงการรวมพลังของชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน จากการศึกษาความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้ทราบว่าชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำความดีร่วมมือกันวางแผนแก้ไขปัญหาและรับฟังความคิดเห็นสมาชิก เพื่อที่จะทำให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นไปด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม สมาชิกมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน อันเป็นการสร้างประชาธิปไตยพื้นฐาน

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ปัจจัยด้านบวกที่ส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการกองทุน

1. ความพร้อมเกี่ยวกับบริบทชุมชน โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร ผู้นำชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการที่ผ่านมามีให้ทราบโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านว่าอยู่ในระดับที่สามารถจัดตั้งกองทุนได้
2. การมีนโยบายของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหลักในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน การจัดทำระเบียบกองทุนและการดำเนินงานของกองทุนให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
3. มีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบเกี่ยวกับโครงการกองทุน
4. มีคณะกรรมการกองทุนที่ถูกคัดเลือกจากสมาชิกของชุมชนเป็นผู้ดำเนินการบริหารกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพ และทำงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม
5. มีบัณฑิตเข้ามาช่วยในการประชาสัมพันธ์ จัดประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ปัญหา ประสบการณ์ ร่วมกัน
6. การดำเนินงานกองทุน มีการจัดทำบัญชี เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงาน และมีการคิดอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ
7. สมาชิกผู้กู้เงินที่ได้รับจัดสรร ไปดำเนินกิจกรรมทำให้เกิดการหมุนเวียนเงิน สร้างรายได้กับผู้กู้

ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุน

1. ชาวบ้านไม่มีความสนใจในการรับสมัคร เข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเท่าที่ควร เนื่องจากมีระเบียบที่ซับซ้อน ระยะเวลาชำระหนี้สั้นเพียง 1 ปี และเงินที่ได้ขอจัดสรรไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ
2. การที่ชาวบ้านไม่เชื่อมั่นในการบริหารกองทุน และไม่เข้าใจในนโยบายของกองทุนหมู่บ้าน
3. คณะกรรมการขาดความรู้ ประสบการณ์และความเข้าใจในกฎระเบียบของกองทุน

4.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้พบว่า

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้ออกระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหาร

เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้ออกระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ซึ่งกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ และคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอ

ซึ่งทางกองสวัสดิการสังคมเทศบาลนครนครราชสีมาได้จัดประชุมผู้นำกองทุนระดับตำบลในเมือง จำนวน 39 ชุมชน เลือกลงตั้งคณะกรรมการสนับสนุน และติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2545 ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์เตรียมประชาชนและชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบายหลัก การสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกของประชาชนและหมู่บ้าน
2. ประชาสัมพันธ์เพื่อกระบวนการเรียนรู้ในช่วงที่มีการเตรียมความพร้อมและดำเนินงานบริหารกองทุน
3. ประชุมชี้แจงผู้นำหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งและบริหารกองทุนตามระเบียบของคณะกรรมการกำหนด
4. สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุน ประเมินความพร้อมของกองทุนสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พร้อมทั้งรายงานผลการประเมินความพร้อมของกองทุนให้จังหวัดทราบ
5. สนับสนุน ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในตำบล ให้จังหวัดทราบตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
6. แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับตำบล
7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนมุ่งหมาย

4.4 ความเข้มแข็ง ของชุมชน

4.4.1.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนดพบว่าจากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนหลังวัดสามัคคี 47 คน จาก 88 หลังคาเรือน มีความคิดเห็นดังตารางที่ 4.3

ตัวชี้วัด	คิดเป็นร้อยละ		
	มาก/ใช่	ปานกลาง	น้อย/ไม่แน่ใจ
1. ความสามัคคี		27	13
2. ความซื่อสัตย์	6	85	6
3. การช่วยเหลือ	11	83	6
4. การยกย่องคนทำความดี	15	83	2
5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม	100		
6. ครอบครัวมีอาชีพเลี้ยงตัวได้ทุกครอบครัวในหมู่บ้าน	100		
7. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดองทุกครอบครัว	89		11
8. การรวมกลุ่มภายในหมู่บ้านมี 6 กลุ่ม	100		
9. การประชุม / เสวนาสม่ำเสมอ	87	13	
10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 23 คน	100		
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม ใช่/ไม่แน่ใจ	85	15	
12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน ใช่/ไม่แน่ใจ	89	11	
13. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของชาวบ้าน	19	81	

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชน ตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า

ชุมชนมีความสามัคคีรักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน การมีผู้นำที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และไว้วางใจได้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านมีงานทำมีอาชีพ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ชาวบ้านมีโอกาส หาความรู้เสมอ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน ชาวชนไม่เกี่ยวข้อง กับยาเสพติด ซึ่งทั้งหมดนี้แสดงถึงการรวมที่เข้มแข็งของชุมชน ซึ่งชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เป็นตัวชี้ได้สำหรับการเพิ่มเงินกองทุนสำหรับชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองหลังวัดสามัคคี
สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุป

จากผลการศึกษาการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองหลังวัดสามัคคี
ทำให้ทราบถึงกองทุน 1 ล้านบาทสามารถพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือลดรายจ่ายการ
บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการ
การเงินกองทุนมีการสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ชุมชนสามารถสร้างเครือข่ายองค์กร มีส่วน
ร่วมในการกำหนดกติกา ซึ่งแสดงถึงความสามัคคี ความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมกับหน่วยงาน
ของรัฐตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

โดยการประเมินครั้งนี้ได้ใช้ “ตัวแบบความคิดเชิงระบบ” (System Model) หรือ “ซิพพ์
โมเดล” (Cipp Model) โดยใช้ตัวอย่างของระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมือง เป็นกรอบความคิดในการประเมินใช้ประชากรในชุมชนหลังวัดสามัคคี จำนวน 88 ครัวเรือน
เป็นประชากรศึกษา ได้ใช้เกณฑ์ที่กำหนดให้ 50% ของครัวเรือนเป็นกลุ่มตัวอย่าง และใช้แบบ
รายงาน บร.1 - 12 เป็นเครื่องมือในการเก็บรักษารวบรวมข้อมูล

จากวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชน
เมืองหลังวัดสามัคคี กองทุนมีการจัดสรรเงินกองทุนเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม จนถึงเดือน
สิงหาคม พ.ศ.2545 มียอดผู้กู้ทั้งสิ้น 73 ราย เพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน ลดรายจ่าย โดยการ
บริหารจัดการกองทุนโดยคณะกรรมการ 14 คน แบ่งงานหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน
จึงสามารถเก็บเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยคืนได้ทั้ง 73 ราย คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนจะมีการจัด
การประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ และเมืองค์กรของรัฐ องค์กรเครือข่ายระดับอำเภอตรวจสอบ
ให้ข้อเสนอแนะคำปรึกษาร่วมด้วย

2. อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและประเมินโครงการ
เป็นระยะ 10 เดือน ทำให้ได้ข้อมูลตามแบบรายงาน บร.1 - 12 ซึ่งได้ข้อมูลที่มีความเชื่อถือ

ปานกลาง เพราะการเก็บข้อมูลนั้นประชาชนในชุมชนให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เพราะกลัวการตรวจสอบ ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนของข้อมูลได้

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านชุมชนหลังวัดสามัคคี คือ

2.1.1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านชุมชนหลังวัดสามัคคีเกิดขึ้นจากการกระตุ้นของพรรคการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น รวมทั้งการผลักดันของผู้นำชุมชน หลังจากนั้นจึงมีประชาคมในชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและมีความรู้ที่รับผิดชอบต่อเงินกองทุน และสมาชิกกองทุนมีความเต็มใจที่จะร่วมแก้ไขปัญหา เสริมสร้างความคิด เพื่อกองทุนอย่างยั่งยืน

2.1.2 ระบบการบริหารจัดการ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การพิจารณาจัดสรรเงินกู้ เริ่มศึกษาให้เข้าใจตามระเบียบของกองทุน การจัดทำบัญชีได้แบ่งให้ผู้มีความสามารถจัดทำ โดยทั้งหมดได้อาศัยค่าปรึกษาของหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ให้คำแนะนำ

2.1.3 การเรียนรู้เรื่องการพึ่งพาตนเอง กองทุนชุมชนหลังวัดสามัคคีมีการประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนภายในชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นกันอย่างสม่ำเสมอและการพึ่งพาตนเอง โดยใช้แรงงานในครัวเรือนหมุนเวียนกันเพื่อลดค่าใช้จ่ายเพิ่มราย จึงสามารถส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุนได้

2.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนได้สร้างระบบประชาธิปไตยพื้นฐานในการสร้างระบบความคิดเพื่อบริหารจัดการกองทุน โดยการรวมกลุ่มจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาท กลุ่มดอกไม้จัน และกลุ่มเงินออกสัจจะขึ้น

2.1.5 ศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวมจะพบว่าครอบครัวอบอุ่นมีความเป็นอยู่แบบเครือญาติในชุมชน ครอบครัวมีผู้มีกินมีความสามัคคีไม่แตกแยก โดยยึดถือคำสอนของศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต รับผิดชอบในหน้าที่ของแต่ละคนอย่างเต็มความสามารถ และประชาชนในชุมชนหมั่นหาความรู้อยู่เสมอ

2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

ปัจจัยด้านบวก

1. ชุมชนมีการประชุมประชาคมเพื่อสร้างประสบการณ์แก้ไขปัญหาเสริมสร้างความคิดกันสม่ำเสมอ
2. ชุมชนมีความพร้อมเกี่ยวกับบริบทชุมชน ด้านศักยภาพของประชากร และสิ่งแวดล้อม

3. การมีนโยบายของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหลักในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน การจัดทำระเบียบกองทุนและการดำเนินงานของกองทุนให้เป็นระบบมีประสิทธิภาพและสร้างระเบียบในการเก็บอัตราดอกเบี้ยโดยชุมชนเอง
4. มีคณะกรรมการกองทุนที่ถูกคัดเลือกจากสมาชิกของชุมชนให้เป็น ผู้ดำเนินการบริหารกองทุน
5. การดำเนินการกองทุนมีการแบ่งหน้าที่ การจัดทำบัญชีเพื่อให้ทราบผลการดำเนินการ และใช้หลักประชาคมในการตัดสินใจไม่ผูกขาดการตัดสินใจแต่ผู้เดียว
6. สมาชิกผู้กู้เงินที่ได้รับจัดสรรไปดำเนินกิจกรรมทำให้เกิดเงินหมุนเวียนสร้างรายได้ให้กับผู้กู้

ปัจจัยด้านลบ

1. คนในชุมชนไม่มีความสนใจในการรับสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเท่าที่ควรเนื่องจากมีระเบียบที่ซับซ้อน ระยะเวลาการชำระหนี้สั้น และเงินที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอกับการประกอบอาชีพ
2. คนในชุมชน ยังไม่เชื่อมั่นในการบริหารกองทุน และไม่เข้าใจนโยบายกองทุน
3. คณะกรรมการขาดความรู้ ประสบการณ์ และแรงจูงใจในการดำเนินงาน
4. การจัดประชาคมไม่มีระเบียบ วาระที่แน่นอน ทำให้สมาชิกเกิดความเบื่อหน่ายที่จะเข้าร่วมประชุม
5. ระเบียบข้อบังคับของกองทุนที่จัดทำโดยสำนักนายกรัฐมนตรี ไม่ควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบ่อยครั้งเกินไป
6. องค์กรของรัฐบาลที่ทำหน้าที่ดูแล กองทุนควรจะมีการจัดระบบการบริหารจัดการเตรียมความพร้อม เพื่อคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา เสนอแนะเป็นพี่เลี้ยง ช่วยเหลืออย่างเป็นระบบไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน
7. การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ยังไม่มีแบบแผนที่แน่นอน
8. องค์กรของรัฐ ยังไม่ให้การสนับสนุน และส่งเสริมทักษะในการผลิตสินค้าและบริการ อันจะเป็นการพัฒนาโอกาสในการสร้างรายได้
9. มีพรรคการเมืองท้องถิ่นเข้ามาแทรกแซง การบริหารจัดการกองทุน ทำให้เกิดความไม่เชื่อในการบริหารกองทุน

2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการเกิดขึ้นของกองทุนเงินล้าน ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้ออกระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ และคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอ ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์เตรียมประชาชนและชุมชนเมืองให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบายหลัก การสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกของประชาชนและหมู่บ้าน
2. ประชาสัมพันธ์ เพื่อกระบวนการเรียนรู้ในช่วงที่มีการเตรียมความพร้อมและดำเนินงานบริหารกองทุน
3. ประชุมชี้แจง ผู้นำหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งและบริหารกองทุน ตามระเบียบของคณะกรรมการกำหนด
4. สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุน ประเมินความพร้อมของกองทุนสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พร้อมทั้งรายงานผลการประเมินความพร้อมของกองทุนให้จังหวัดทราบ
5. สนับสนุน ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงาน ของกองทุนในตำบลให้จังหวัดทราบตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
6. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

การเกิดองค์กรข้างต้นขึ้น ได้ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง

2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า

1. ประชาชนมีอยู่มีกินอย่างพอเพียง สามารถเลี้ยงครอบครัวได้
2. ราษฎรในชุมชนต้องมีความสามัคคีกัน ไม่มีความขัดแย้ง อิจฉาริษยากัน
3. ต้องมีการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นองค์กรของประชาชน
4. สมาชิกในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการพูดคุยและประชุมร่วมกัน

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงระเบียบข้อบังคับของกองทุน

1. ระเบียบข้อบังคับของกองทุนที่จัดทำโดยสำนักนายกรัฐมนตรี ไม่ควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบ่อยครั้งเกินไป อันจะเกิดการสับสนแก่คณะกรรมการกองทุนได้
2. ระเบียบข้อบังคับของกองทุนชุมชนหลังวัดสามัคคี ไม่ควรจะมีระเบียบที่ซับซ้อนเกินไป
3. องค์กรของรัฐควรจะให้อิสระกับชุมชน ในการแก้ไขกฎระเบียบกองทุนเพื่อความเหมาะสมกับแต่ละชุมชน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

1. ควรมีการจัดอบรมทำความเข้าใจกับคนในชุมชนเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการกู้ยืมและการชำระหนี้คืน
2. การสร้างจิตสำนึก และแรงจูงใจเพื่อส่วนรวม โดยการนำสถาบันศาสนามาช่วยสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชน
3. องค์กรของรัฐและเอกชน ควรให้การสนับสนุน โดยการให้ผลรางวัล การประกาศเกียรติคุณ ประกาศชื่อเสียงถึงผลสำเร็จของชุมชน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจ ความภูมิใจ อันจะทำให้เกิดกำลังใจในการบริหารจัดการกองทุน
4. ควรจัดให้มีการจัดเวทีประชาคมอย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน โดยส่งเสริมทั้งระดับชุมชน ระดับอำเภอ จังหวัด และระดับชาติ
5. องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ดูแล กองทุน ควรจะมีการจัดระบบการบริหารจัดการเตรียมความพร้อมที่จะคอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาเสนอแนะเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลืออย่างเป็นระบบไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน
6. การส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้นให้ประชาชน ออกความคิดเห็นเพื่อให้เกิดประชาธิปไตยพื้นฐาน โดยไม่มีพรรคการเมืองเข้ามาแทรกแซง การบริหารจัดการกองทุน
7. การมีกรอบด้านการบริหารดำเนินการกองทุน และการจัดทำบัญชีที่มีระเบียบแบบแผนที่แน่นอน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนชุมชน

1. ควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยส่งเสริม และสนับสนุน เพื่อให้เกิดทักษะในการผลิต การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม อันจะเป็นการพัฒนาโอกาสในการสร้างรายได้
2. ควรมีการสนับสนุนให้ผู้กู้ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อเป็นการลดรายจ่ายในการดำเนินการกิจกรรมอาชีพ

3. ควรมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่งเสริมการตลาดให้กับผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย และบริการ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีบัณฑิตของกองทุนที่ปฏิบัติงานในกองทุนชุมชน

1. ควรมีการสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของบัณฑิตกองทุนกับคณะกรรมการกองทุน ก่อนที่บัณฑิตกองทุนจะเข้าไปปรับหน้าที่
2. ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบัณฑิตกองทุนให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางที่จะนำมาค้นคว้าวิจัย

1. ควรมีการศึกษาถึงการเกิดขึ้นของกองทุนหมู่บ้าน เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนหรือเป็นการสร้างภาวะให้เกิดการแตกแยกให้กับชุมชน

บรรณานุกรม

- กานดา ชูเชิด และคณะ. 2545. สภาพแวดล้อมของคนไทย. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 39. หน้า 57 - 66.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนชุมชนวัดทุ่งสว่าง. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนชุมชนวัดทุ่งสว่าง. นครราชสีมา.
- เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. นิพนธ์ คันธเสวี และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการนิพนธ์. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. มติชน. 2545. คนรุ่นใหม่. ฉบับประจำวันที 5 สิงหาคม. ฉบับที่ 8914. หน้าที 10.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. 2545. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล และคณะ. 2545. ความยากจน : ปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 39. หน้า 37 - 44.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี. 2544. วัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก. วารสารสุโขทัยธรรมวิราช (5 - 10). กรุงเทพฯ. สำนักวิชาการกรมมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรม วิราช.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544. รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 221 - 234.
- สารสถิติ. 2545. รายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินของครัวเรือน. พฤษภาคม. ปีที่ 13. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. หน้า 3 - 4.
- อุดม จำรัสพันธ์. 2545. ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.